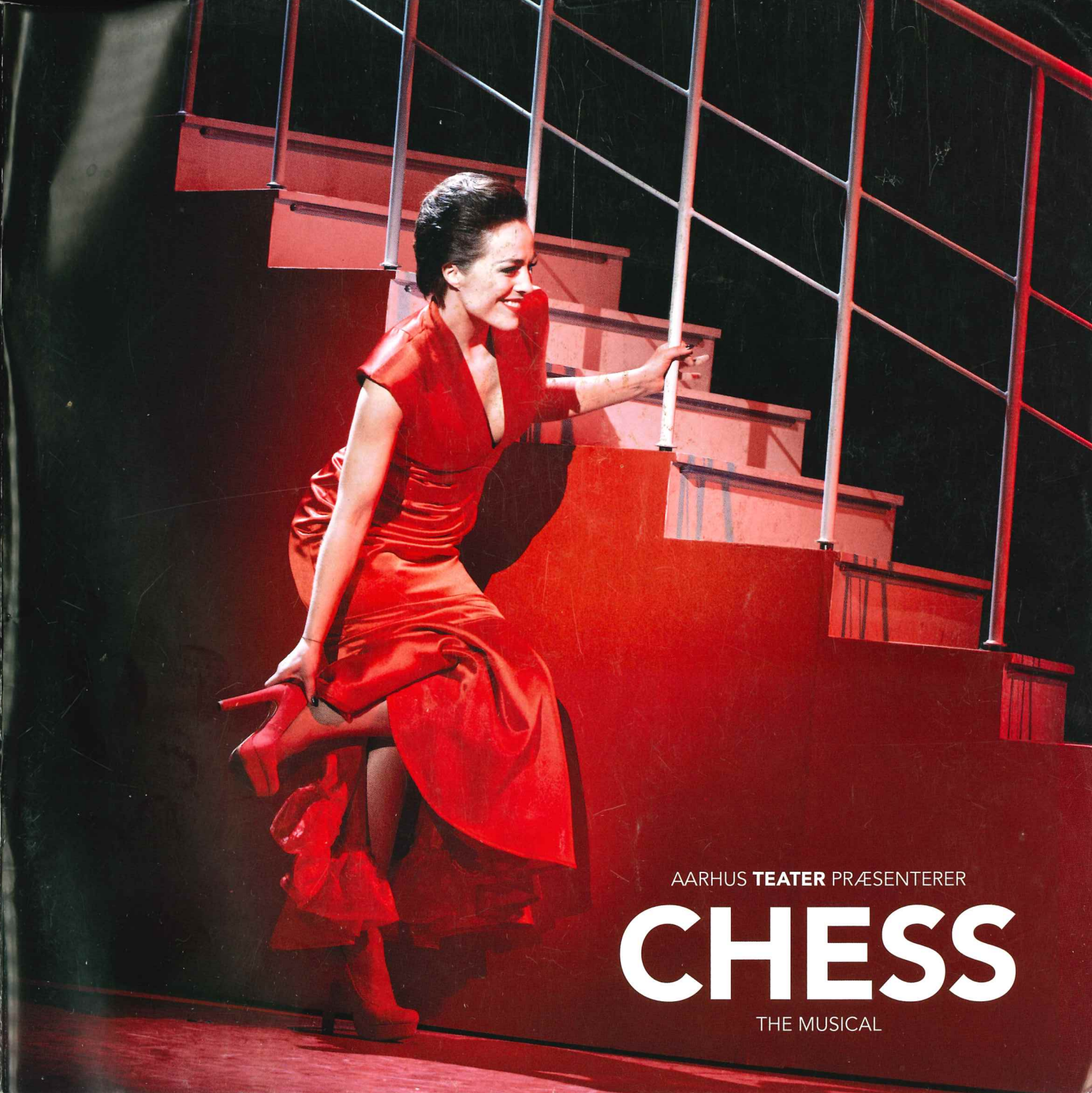

See you ...
at
AARHUS TEATER

AARHUS TEATER PRÆSENTERER
CHESS
THE MUSICAL

At navigere i mændenes

SPIL

Da Aarhus Teaters direktør, Stefan Larsson, ringede og spurgte mig, om jeg ville lave *Chess*, blev jeg meget stille. *Chess*? En 80'er musical om kærlighed og koldkrigspolitik ved et skakmesterskab?

Jeg har lavet rigtig mange musicals i min karriere, men *Chess* havde aldrig været på bordet før. Jeg udbad mig et par dages betænkningstid, og så dykkede jeg tilbage i minderne, lyttede til musikken og undersøgte hvilken historie, der var at fortælle. Jeg har set *Chess* flere gange, og den har altid imponeret mig. Der er intrige og spektakulære optrin, der er humor og intelligens, og frem for alt er der helt fantastisk musik. Abba-hitmagerne har skabt geniale popsange, der strøg ind på hitlisterne i sin tid. "I know him so well"-tracket blev godt og grundigt slidt på min egen vinylplade dengang i 80'erne. Men *Chess* indeholder også store symfoniske musicalballader. Kort sagt – der er det hele. Men én ting slog mig, da jeg sad og tænkte på de oplevelser, jeg havde haft med *Chess*; jeg var aldrig blevet rørt.

Da jeg dykkede ned i materialet, blev jeg dybt imponeret. På en måde havde tiden arbejdet for musicalen. Den åbnede op for en tid, vi har lagt meget grundigt bag os. *Chess* er skrevet i 1984, før nogen havde nogen som helst anelse om, at jerntæppet ville falde bare få år senere, og at verden ville blive en helt anden. Den er skrevet i en periode præget af dyb mistillid og beskriver mennesker, der føler sig som brikker i andres spil. Bag historien om magt og mænd, især mænd, krystalliserede sig en historie om en kvinde. En kvinde, der navigerer i mændenes arena – og jeg blev tændt. Ikke på den fortærskede historie om kvinden som et offer i mændenes spil, men på historien om kvinden der træffer valg, gør ofre og, på samme måde som

mændene, spiller spillet. Hun var interessant, og de dybt ensomme mennesker i fortællingen rørte mig. Min mission var klar. Ja, for fanden om jeg ville lave *Chess*. Jeg ville lave en underholdende og storslået *Chess*, og jeg ville lave en *Chess*, som kunne røre folk.

Chess er på en måde en svær musical at forløse, for den er ikke et unisont værk. Der er en stor diversitet fra Tim Rices begavede tekster til de smukke, men også sentimentale popsange, som udgør en del af Benny Anderssons og Björn Ulvaeus' musiske palet. Men denne spændvidde giver også en vældig frihed i omgangen med værket. En frihed jeg har nydt med stor respekt for både Tim Rice, Benny Andersson og Björn Ulvaeus. En frihed, som jeg har taget mig med den klare mission at imponere og røre publikum i dag.

Rigtig god fornøjelse

Instruktør
Staffan Aspegreen

CHESS

BLIVER TIL

Af dramaturg Hanne Lund Joensen

Fra 11. juli til 3. september 1972 spillede den regerende verdensmester Boris Spasskij fra Sovjetunionen, og udfordreren Bobby Fischer fra USA 21 partier skak på Island. En skakevent, der blev kaldt "Århundredets match".

Selvom Tim Rice ikke var specielt interesseret i skak, fulgte han ligesom millioner andre med i verdensmesterskabets forløb. Bobby Fishers excentriske opførsel og matchens storpolitiske undertoner sikrede, at verdensmesterskabet i skak blev forsidestof.

Virkelighedens skakspillere som Bobby Fischer, Boris Spasskij og Viktor Korchnoj, og den storpolitiske magtkamp der udspillede sig bag kulisserne i skakarenaen, inspirerede Tim Rice. I slutningen af 1970'erne begyndte han at overveje, om skakmesterskabet kunne danne grundlag for en musical om den kolde krig. Han havde allerede talt med sin musicalmakker Andrew Lloyd Webber om muligheden for at skrive en musical om Cubakrisen. De to havde sammen skabt musicalsucceserne *Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat* (1967), *Jesus Christ Superstar* (1970) og *Evita* (1976). Men da Tim Rice var klar til at begynde arbejdet på sin koldkrigsmusical, var Andrew Lloyd Webber dybt optaget af arbejdet med musicalen *Cats*, som havde premiere i 1981.

Tim Rice hørte at ABBA-mændene, Björn Ulvaeus og Benny Andersson, var interesserede i at lave projekter udenfor ABBA-regi. Han var fan af ABBA og fandt deres musikalske univers meget teatralisk, så han besluttede at høre, hvad de syntes om hans idé. I 1981 mødtes de tre i Stockholm,

hvor Tim Rice introducerede en musicalsynopsis om en sovjetisk skakmester, der hoppede af til vesten efter at have vundet over en amerikansk skakspiller. Björn Ulvaeus og Benny Andersson gik med på idéen, og i løbet af 1983 arbejdede de tre mænd musikken og lyrikken til *Chess* frem.

Ligesom Tim Rices tidligere musicals *Jesus Christ Superstar* og *Evita* blev *Chess* først produceret som et konceptalbum, inden der blev satset på en sceneversion. I 1984 udkom dobbeltalbummet *Chess*, og der blev arrangeret en Europaturné med alle de medvirkende.

Albummet blev en stor succes og numrene *I know him so well* og *One night in Bangkok* røg ind på hitlisterne. I maj 1986 havde sceneversionen af *Chess* premiere på West End i London, hvor den spillede i 3 år. I 1988 fik en ny version af *Chess* premiere på Broadway i New York. I den amerikanske version var musicalen skrevet om, der var ændret på handlingen og lokaliteterne og føjet en stor del dialog til. Men det var åbenlyst ikke til musicalens bedste, den blev en fiasko og blev pillet af plakaten efter kun 2 måneder. Langt de fleste opførelser af *Chess* i dag baserer sig på London-versionen, undtagen i USA, hvor man stadig ophavsretsligt skal basere sig på Broadway-versionen.

Første akt

MERANO

Præsidenten for Det Internationale Skakforbund annoncerer, at verdensmesterskabet i skak skal finde sted i tyrolerbyen Merano i Norditalien. Den regerende verdensmester, amerikaneren Frederick Trumper, skal forsvare sin titel mod russeren Anatoly Sergievskij. Den af de to der først vinder 6 sejre bliver verdensmester. Meranos indbyggere byder velkommen til den store skakevent.

WHAT A SCENE! WHAT A JOY!

Frederick Trumper ankommer til Palace Hotel med Florence Vassy og Walter de Courcey. Florence er født i Ungarn og opvokset i England. Hun er med som Fredericks sekundant, og de to danner også par privat. Walter leder den amerikanske delegation og teamet fra det amerikanske TV-selskab Global Television.

COMMIE NEWSPAPERS

Frederick anklager pressen for at være på russerens side. Florence forsøger at få Frederick til at være mere afdæmpet overfor pressen og at lade være med at tale dårligt om russerne.

PRESS CONFERENCE

Frederick mødes med pressen. Pressen anklager Frederick for at være grådig og et dårligt eksempel fra Vesten. Da pressen borer i hans forhold til Florence, bliver Frederick provokeret.

ANATOLY & MOLOKOV

Anatoly og lederen af den russiske delegation, Alexander Molokov, diskuterer Fredericks evner. Molokov gør Anatoly klart hvor vigtig kampen er for Sovjetunionen. Anatoly vil fokusere på spillet frem for politikken.

WHERE I WANT TO BE

Anatoly har nået sine ambitioners mål, men føler sig fanget i et magtspil, hvor han aldrig ved, hvornår han bliver ofret.

DIPLOMATS

De to delegationer mødes til forhandlinger om betingelser og krav. Det er tydeligt, at der er storpolitiske interesser på spil.

THE ARBITER

Dommeren, The Arbiter, gør sin entré sammen med sit følge. Han slår fast, at han er spillets leder og at det er ham der bestemmer.

HYMN TO CHESS

Skaksporten hyldes for at kunne forene modstandere.

MERCHANDISERS

En sportsbegivenhed af denne størrelse er penge værd. I bedste kapitalistiske ånd strømmer sælgere til.

CHESS # 1 Instrumental

Kampen begynder i spændt stilhed, men spillerne bruger undervejs ufine metoder for at distrahere og irritere modspilleren. Det ender i håndgemæng og Frederick forlader spillet.

QUARTET - A MODEL OF DECORUM AND TRANQUILITY

Florence, Molokov og Anatoly diskuterer spillets udvikling og dommeren henstiller til, at de to delegationer skiller sport og politik ad. Anatoly spørger Florence, hvordan hun kan holde Fredericks opførsel ud. Dommeren forlader de stridende parter med beskeden om, at begge spillere skal møde op inden 24 timer, ellers vil han afbryde kampen.

FLORENCE & MOLOKOV

Florence anklager den russiske lejr for urent spil og Molokov anklager Frederick for at være ude af balance. Molokov mener, at Florence med sin ungarske baggrund burde føle fællesskab med russerne, men Florence minder Molokov om russernes blodige indtog under opstanden i Ungarn i 1956. Det kostede Florences' mor livet og hendes far har været meldt savnet siden.

1956 BUDAPEST IS RISING

Frederick har krævet endnu flere penge og er raget uklar med Walter de Courcey, som forhandler med Global TV. Florence forsøger at overtale Frederick til at møde Anatoly, men Frederick vil ikke ligge under for russerne, og han minder Florence om de grusomheder russerne begik under opstanden i 1956.

NOBODY'S SIDE

Florence fornemmer at hendes forhold til Frederick er ved at gå i opløsning.

DER KLEINER FRANZ

I hotelbaren mødes Florence og Anatoly til en ny forhandling. Frederick dukker ikke op, som det ellers var aftalt.

MOUNTAIN DUET

Mens Florence og Anatoly venter på Frederick, opstår der en romantisk stemning mellem dem. Den stemning får Frederick afbrudt med sin ankomst. Han fortæller, at han har lavet en ny og bedre aftale med Walter og derfor er klar til at fortsætte skakspillet.

CHESS #2 Instrumental

Kampen bliver genoptaget. Anatoly fører med fem partier mod et.

FLORENCE QUILTS

Frederick anklager Florence for ikke at støtte ham, når det ikke går godt. Florence vil ikke finde sig i Fredericks opførsel længere og hun forlader ham.

PITY THE CHILD

Frederick føler sig forladt, en tilstand han kender alt for godt fra sin barndom. Skakdommeren bekendtgør at Frederick har givet op. Anatoly tager ikke kun verdensmestertitlen, men også Florence fra Frederick.

EMBASSY LAMENT

Dagen efter sin sejr, vælger Anatoly at forlade den russiske delegation, og søge om politisk asyl i Merano. Florence og Walter støtter ham.

HEAVEN HELP MY HEART

Florence har under asylansøgningen hørt at Anatoly er gift, og hun er forvirret over sin situation, men bestemmer sig for første gang i sit liv for at følge sit hjerte.

ANTHEM

Anatoly overfaldes af pressen, der vil have svar på hvorfor han emigrerer fra sit hjemland. (Anatoly må konstatere at Rusland altid vil være en del af ham, og at de grænser der hindrer mennesker i at mødes findes i deres hjerter).

WHAT A SCENE! WHAT A JOY!
Jonas Malmjö

COMMIE NEWSPAPERS
Jonas Malmjö
Maria Lucia Heiberg Rosenberg

ANATOLY & MOLOKOV
Philip Jarmelid

THE ARBITER
Robbie Scotcher

Jonas Malmström

Philip Jalmelid
Maria Lucia Heiberg Rosenberg

NOBODY'S SIDE
Maria Lucia Heiberg Rosenberg

Philip Jalmelid
Maria Lucia Heiberg Rosenberg

EMBASSY LAMENT
Fredrik Widstrand · Frederik Ømann · Emil Schillén · Ashok Peter Pramanik

SKAK OG STORPOLITIK

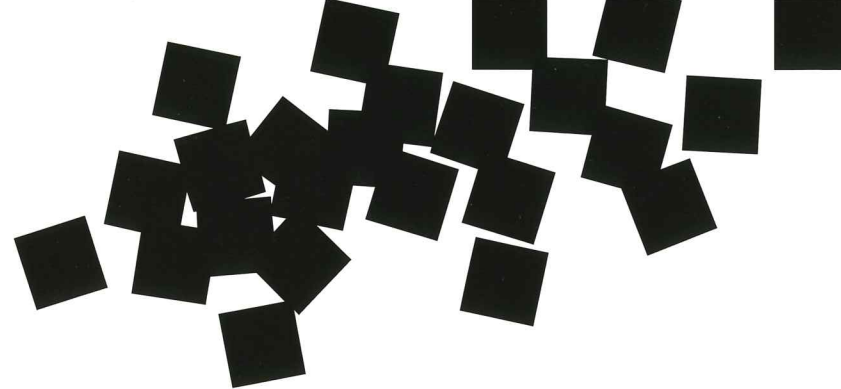
Af dramaturg **Hanne Lund Joensen**

”

Den her lille ting mellem Spasskij og mig er et mikrokosmos af den politiske situation på verdensplan.

Man foreslår altid verdens ledere, at de burde afgøre det mand mod mand, det er det, vi gør – ikke med bomber, men på brættet

Bobby Fischer, Reykjavik 1972

CHESS er skrevet i 1984, inden murens fald og inden den kolde krig var klinget ud. Handlingen og karaktererne er skabt med inspiration fra den kolde krigs skakarena, hvor kampen mellem ideologier og mellem menneskelig paranoia var brandstof både indenfor og udenfor arenaen. Da den amerikanske excentriker og hyperindividualist Bobby Fischer udfordrede den høflige og sofistikerede sovjetiske verdensmester Boris Spasskij på Island i 1972, udkæmpede stormagterne en symbolsk kamp på skakbrættets 64 sort-hvide felter.

SYMBOLPOLITIK

I 1960 var der ca. 3 millioner registrerede spillere i Sovjetunionen, og skak var nærmest en nationalsport. Spillet var forbundet med intellektuel prestige og med luksus i Sovjetunionen. De stipendiater, man fik som professionel skakspiller, var højere end gennemsnitslønnen, og sporten gav bl.a. adgang til rejser i udlandet, hvilket var et privilegium for de få i den kommunistiske Sovjetunion.

Efter en gylden æra mellem de to verdenskrige spillede skak til gengæld ikke nogen stor rolle i USA. For Kreml var skak en del af nationens ånd, i USA var skak en privatsag. I hvert fald indtil Bobby Fischer (1943-2008) truede verdensmesteren Boris Spasskij (f. 1937). Fra 1948 og frem til 1972 havde alle verdensmestre i skak været russiske, og russerne tog ikke afslappet på truslen fra amerikaneren. Med Bobby Fischer øjnede USA en mulighed for at vinde en symbolpolitisk sejr over Sovjetunionen.

STORTALENTET FRA DEN FRIE VERDEN

Bobby Fischer lærte at spille skak af sin søster som barn i Brooklyn, New York. Som 14-årig vandt han det amerikanske mesterskab, og ved en turnering i det daværende Jugoslavien i 1958 mødte han en række af de allerstørste

russiske skakspillere, David Bronstein, Jurij Averbakh, Tigran Petrosjan og Mikhail Tal. Bobby Fischer blev nummer fem og opnåede som den yngste nogensinde stormestertitlen - den højeste mestergrad indenfor skak. Ved en turnering et år senere, igen i Jugoslavien, blev han atter nummer fem efter Mikhail Tal, Paul Keres, Tigran Petrosian og Vasilij Smyslov. Han kunne nu betegne sig som den bedste ikke-russiske skakspiller, og han var kun 16 år.

Bobby Fischer viser verden sit skaktalent og han viser verden sit iltre temperament. I en alder af 18 år annoncerede Bobby Fischer, at han ville boykotte alle internationale turneringer, da han mente at russerne indbyrdes spillede aftalt spil. Men han opgav dog ikke kampen for at fravriste Sovjetunionen verdensmestertitlen. I kvalifikationsturneringen op mod VM i 1972 besejrede Bobby Fischer russiske Mark Taimanov, danske Bent Larsen og armenske Tigran Petrosian, og så var han klar til at møde den regerende verdensmester Boris Spasskij.

SKAKDRAMA PÅ ISLAND I 1972

På det tidspunkt fulgte hele verden med i stormagternes skakkrieg og selv den amerikanske præsident, Richard Nixon, bakkede personligt op om Bobby Fischer. Forhandlingerne om, hvor slaget mellem Spasskij og Fischer skulle stå, og under hvilke konditioner det skulle foregå, var nærmest en kold krig i sig selv. Efter mange forhandlinger blev aftalen, at Fischer og Spasskij skulle mødes på Island, 1. juli 1972.

Fischer overvejede helt til det sidste ikke at stille op. De islandske arrangører kunne tilsyneladende ikke honorere de krav, han havde stillet for at deltage i turneringen. Han ville bl.a. have en større andel af de penge, der var kommet fra salget af tv-rettighederne. Ifølge en sejlivet skakmyte appellerede Nixons sikkerhedsrådgiver, Henry Kissinger, til Bobby Fischers patriotiske følelser for at sikre, at matchen

overhovedet blev gennemført. Men der skulle også en fordobling af præmiesummen til før Fischer, om end lidt forsinket, satte sig i flyet til Island for at møde Spasskij.

Borris Spasskij var allerede som dreng blevet opdaget som skakgeni i Leningrad, og som 18-årig blev han stormester. Ved verdensmesterskabet i 1968 lykkedes det Spasskij at aftvinge Tigran Petrosian verdensmestertitlen. Spasskij var den mest populære af de russiske stormestre, men for Kreml var der et problem – han var ikke kommunist. Hans uafhængige karakter og meninger huede ikke Sovjeteliten, men det var ham, der kunne forsvare det sovjetiske skakoverherredømme.

Da Fischer tabte første parti, stillede han straks nye krav. Han ville have en ny stol fløjet ind fra New York, han nægtede tv-kameraer og publikum adgang, og han ville have at lyskrydsene skulle skifte til grønt for sig. Spasskij og de islandske arrangører gik med til nogle af Fischers krav, men da spillet vendte til Fischers fordel blev den sovjetiske delegation grebet af paranoia. De mente at hypnose, telepati, madforgiftning og aflytning kunne være faktorer, der spillede ind på resultatet. Efter 16. parti erklærede Spasskijs sekundant, at en pålidelig kilde hævdede, at der var placeret elektronisk og kemisk materiale i spillearealet, der kunne forstyrre Spasskijs spil. Under særlig mistanke var stolen og de specielle lamper, som den amerikanske delegation havde forlangt installeret. Fischer tog ikke anklagerne alvorligt, men det gjorde de islandske arrangører åbenbart. En røntgengennemlysning af stolen afslørede et uidentificeret objekt, som dog ikke kom til syne ved anden gennemlysning, og i en lampe blev der fundet to fluer!

I september 1972 gav Spasskij op mod Fischer efter 21 partier. Verden havde været vidne til en absurd grad af mistillid mellem de to lejre, som gjorde skakdysten til noget, der af og til mindede om en surrealistisk farce. Fischer an-

noncerede til BBC; "The Russians are wiped out. They probably now feel sorry they ever started playing chess. They had it all for the last 20 years. They talked of their military might and their intellectual might. Now the intellectual thing...It's given me great pleasure...as a free person...to have smashed this thing." Han vendte tilbage til sit hjemland som en helt, mens Spasskij måtte drage hjem i unåde. Spasskijs nederlag blev voldsomt nedtonet i de russiske medier, og han blev straffet med både økonomiske og sportslige restriktioner.

Skak i Sovjetunionen blev aldrig helt det samme igen efter, at Fischer fravristede nationen verdensmesterskabet i 1972, og det gjorde de to hovedpersoner fra koldkrigsdramaet heller ikke. Fischer mistede sin motivation, da han havde opnået at slå russerne i deres favoritspil, og han forsvandt i apati og isolation. I 1975 blev han frataget verdensmestertitlen på grund af uoverensstemmelser med det internationale skakforbund, FIDE. Efter en nedtur lykkedes det Spasskij at vinde det russiske mesterskab, men derefter faldt hans niveau drastisk. For at undgå at en af Sovjetunionens stormestre hoppede af, fik Spasskij lov til at bo i Frankrig.

TRUSLEN FRA AFHOPPEREN

Skakmestre der hoppede af til Vesten blev et stigende problem for Sovjetunionen op gennem 70'erne og 80'erne. Den mest prominente af afhopperne var Viktor Korchnoi (f. 1931), hvis spektakulære historie også har inspireret Tim Rice til handlingsgangen i Chess. Korchnoi var en stædig og uafhængig karakter, og han fandt sig aldrig tilrette med det system, der havde bygget ham op til professionel skakspiller helt fra barnsben. I løbet af sin skakkarriere blev Korchnoi adskillige gange rapporteret til KGB, bl.a. for uautoriseret kontakt til vesterlændinge og casinobesøg. I 1965 meldte Korchnoi sig ind i Kommunistpartiet for at komme på bedre fod med systemet, men da Sovjetunionen skulle bruge en

ny skakhelt efter Spasskijs nederlag til Fischer, valgte Bresjnev bureaukrater den unge sovjettro Anatolij Karpov frem for Korchnoi. I 1975 vandt Karpov over Korchnoi, og da FIDE fratog Fischer verdensmestertitlen, gik den til Karpov.

I 1976 hoppede Korchnoi af til Vesten efter en turnering i Amsterdam. Kreml gav deres stormestre ordre til at boykotte turneringer, som Korchnoi deltog i, men det lykkedes dem ikke at udelukke ham fra verdensmesterskabet. For Kreml ville det være et forfærdeligt nederlag, hvis en afhopper skulle besejre Karpov. Fra juli til oktober 1978 spillede Korchnoi og Karpov mod hinanden om verdensmesterskabet på Filippinerne. Det blev endnu en dramatisk kamp mellem ideologier med farceelementer af parapsykologisk karakter. Både Karpov og Korchnoi mente, at en modstander eller en blandt publikum kunne hypnotisere dem, og da Karpov på et tidspunkt fik overrakt en yoghurt, udløste det protester fra lederen af Korchnois delegation, Petra Leeuwerik, der også dannede par med Korchnoi privat. Hun mente at yoghurten kunne indgå i en kodemeddelelse. Karpov vandt matchen, der eskalerede i paranoide anklager og absurde beskyldninger og til sidst mindede mere om en militærkonfrontation end en sportsbegivenhed. Tre år senere mødtes de to igen i den italienske by Merano, og bryderierne fortsatte. Korchnoi anklagede bl.a. den sovjetiske delegation for at påvirke hans blodtryk og syn med KGBs hemmelige udstyr. Han tabte igen til Karpov.

REVANCHE MELLEM FISCHER OG SPASSKIJ I 1992

Efter opgøret mod Spasskij i 1972 trak Bobby Fischer sig nærmest fuldstændigt fra skak i 20 år. Men de to skaklegender mødte hinanden igen i det krigshærgede Jugoslavien i 1992. USA advarede Fischer om fængselsstraf, hvis han brød den FN-boykot, der var udstedt, som også

gjaldt sportsbegivenheder. På en pressekonference forud for matchens begyndelse viste Fischer sig fra sin mest polemiske side, idet han provokerende spyttede på det dokument fra det amerikanske udenrigsministerium, der forbød ham at spille. Fischer vandt mod Spasskij, men den amerikanske regering udstedte en arrestordre på ham og Fischer vendte aldrig tilbage til USA.

Bobby Fischer levede nogle år i Budapest angiveligt i et forhold til den ungarske skakmester Zita Rajcsányi. Senere slog han sig ned på Filippinerne. Fischer var, trods sin egen jødiske baggrund, berygtet for sine antisemitiske udtalelser. Det virkede som om Fischers hjerne blev holdt i skak, mens han stadig spillede, men i det øjeblik han lagde spillet bag sig, degenererede hans krigeriskhed til en morbid misantropi. Da Fischer efter terrorangrebet på World Trade Center i 2001 udtrykte forståelse for angrebet mod amerikanere og jøder, blev han for alvor lagt for had i sit hjemland. I juli 2004 arresterede de japanske myndigheder, angiveligt på amerikansk foranledning, Bobby Fischer i Tokyos lufthavn. Den officielle årsag lød, at han rejste på ugyldigt pas. USA krævede straks Fischer udleveret, og ifølge den amerikanske presse stod Fischer til op mod ti års fængsel og en større bøde. Island tilbød ham asyl, og han boede her til sin død i 2008, 64 år gammel. Boris Spasskij lever i Frankrig som den ældste nulevende tidligere skakverdensmester. Viktor Korchnoi bor i Schweiz og er den ældste aktive skakstormester.

Kilde; Daniel Johnson, *White King and Red Queen*, Atlantic Books 2008

En introduktion til

DEN KOLDE KRIG

Af **Rósa Magnúsdóttir**, adjunkt ved Institut for Kultur og Samfund ved Aarhus Universitet.

Den kolde krig betegner en periode i det tyvende århundrede, da verden var delt mellem de to stormagter, USA og Sovjetunionen. Kort efter afslutningen af anden verdenskrig, hvor USA og Sovjetunionen havde kæmpet på den samme side i fire år og sammen besejret Nazityskland, opstod der konflikt mellem de to tidligere allierede lande. Konflikten skyldtes blandt andet, at de to stormagter ikke kunne blive enige om, hvilke styringsformer de europæiske lande skulle have efter krigen. Mistillid, misforståelse og uforenelige ideologiske forskelle satte gang i en proces, hvor de tidligere allierede hurtigt kom i en situation, hvor samarbejde ikke længere var muligt. Fra 1946 var Europa delt i et sovjetisk bestyret område i øst og et amerikansk og vestligt ledet område i vest. Jerntæppet, som Winston Churchill kaldte det, var et symbolsk tegn på, at verden nu var splittet, og at fri udveksling og færdsel mellem de to indflydelsesområder ikke længere var en mulighed. Fra 1947 til 1991 dominerede denne geopolitiske, økonomiske og ideologiske kamp hele verden.

Især de vidt forskellige ideologier som landene var repræsentanter for, var helt afgørende for, hvordan konflikten udviklede sig. Den sovjetiske kommunisme opstod som en alternativ mulighed for samfundsudvikling og samfundsstruktur i forhold til den liberale kapitalisme som USA stod for. Kommunismen kæmpede for et samfund uden klasseforskelle og fælleseje af produktionsmidlerne, mens individet i det liberal kapitalistiske samfund blev opfordret til at tage initiativ, og privateje af virksomheder var et forbillede.

De ideologiske uenigheder gjorde, at fjendebillederne blev meget tydelige under den kolde krig. I USA blev Sovjetunionen kritiseret for manglende ytringsfrihed, valgfrihed og handelfrihed, og kommunismen blev set som en trussel mod det amerikanske demokrati. Fjendebilledet i

Sovjetunionen var domineret af fortællinger om social- og raceulighed i USA samt grådige kapitalister. De ideologiske propagandakampagner gik meget vidt i begge lande, og i en periode i den tidlige kolde krig førte begge lande offentlige kampagner imod deres egne landsmænd, hvor folk beskyldtes for at være uamerikanske eller antisovjetiske. Patriotisme og støtte til hjemlandets ideologi var meget vigtig for begge stormagter. Som det ofte er tilfældet, var propagandaen og de deraf følgende patriotiske kampagner overdrevne, men fjendebillederne havde alligevel et gran af sandhed i sig. USA var præget af en del ulighed, og den sovjetiske borger var ikke fri på den samme måde, som amerikanske borgere var.

Selvom Sovjetunionen og USA aldrig bekrigede hinanden direkte under den kolde krig, spillede våbenkapløbet en stor rolle i vedligeholdelsen af konflikten. Begge sider udviklede deres militære arsenal for altid at være parat til en militær konfrontation, som i princippet også kunne involvere atomvåben. Krigsfrygten var et af de stærkeste våben, stormagterne havde til at manipulere den offentlige mening og til at skaffe sig opbakning rundt omkring i verden under den kolde krig. Fjendebillederne var omhyggeligt bygget op, så de viste modstanderen som angribende part, og til tider prægede krigsfrygten hele verdenssamfundet. Specielt i 1962, hvor den sovjetiske side placerede missiler på Cuba. Det var uacceptabelt for USA, at Sovjetunionen således truede den amerikanske sikkerhed, og i nogle få dage var verden meget tæt på at opleve en krig mellem de to stormagter. Heldigvis skete det ikke, og stormagterne kom aldrig i militær konfrontation under den kolde krig. Alt efter hvad deres geopolitiske og ideologiske interesser dikterede, var de imidlertid involveret i krige, som fandt sted i f.eks. Korea, Vietnam og Afghanistan, og viste derved altid deres militære styrke indirekte.

En introduktion til DEN KOLDE KRIG

Men stormagterne brugte også andre, mindre farlige og billigere metoder end krig og krigstrussler til at skabe et godt image og vinde tilhængere til deres ideologiske kamp. En stor del af den kolde krig var nemlig en kulturel konkurrence, hvor stormagterne kæmpede om at hævde sig og deres respektive systemer som førende, ikke bare militært men også teknisk, akademisk og kulturelt. Den tekniske konkurrence var tæt forbundet med våbenkapløbet og rumkapløbet, men begge kapløb skulle vise, hvem der havde den tekniske overlegenhed og dermed var bedst i stand til at vinde den muligt forestående konfrontation mellem de to stormagter. Det hele handlede om at bevise, at sovjetisk eller amerikansk teknologi, uddannelse og kultur var verdens bedste, og den ideologiske kamp betød, at alt fra dans, klassisk musik, billedkunst og skønlitteratur til sport, film og teater blev til en kulturkrig mellem de to stormagter.

Den kulturelle krig var en vigtig del af den kolde krig, hvor en overbevisende sejr i en sportskamp eller en strålende anmeldelse af en ballet indgik som et positivt element i forsøgene på at advokere for enten kapitalismens eller kommunismens overlegenhed. I modsætning til den militære magt, som ofte var knyttet sammen med krig og frygt, havde kultur og sport evnen til at demonstrere blød magt og dermed vinde sympati fra almindelige mennesker i hele verden. Stormagterne satte imidlertid deltagerne i den kulturelle krig under et enormt pres. Kun sejr var acceptabelt, idet en stormester i skak eller en glimrende modtagelse af en symfoni var en gevinst for ideologien. I lang tid havde Sovjetunionen førertrøjen i den kulturelle krig, da deres fremvisning af klassisk kultur var meget overbevisende, og amerikanerne følte sig i den sammenhæng mindreværdige. Det ændrede sig dog langsomt. Amerikanerne kunne også fremvise dygtige, topprofessionelle kunstnere – og som tiden gik, blev amerikansk popkultur og forbrugsgoder også en vigtig del af kulturkrigen. I takt med, at amerikanerne blev mere og mere succesfulde i den kulturelle konflikt, var det også i stigende grad pinligt for Sovjetunionen, når deres kunstnere og sportsfolk brugte lejligheden, mens de turnerede i udlandet, til at udtrykke

sig kritisk overfor systemet og i værste tilfælde hoppe af. Kulturkampen viste nemlig ikke kun styrker, den åbnede også en mulighed for, at kunstnere og idrætsfolk på deres internationale rejser lod sig lokke af den anden ideologi. I de allerfleste tilfælde var USA's tiltrækningskraft stærkere end den sovjetiske.

Skak var et område, hvor Sovjetunionen havde en klar førerposition, og det sovjetiske styre blev aldrig træt af at bruge skakken som et bevis for kommunismens evner til at producere de bedste intellektuelle idrætsmænd. En god skakspiller var klog, strategisk og havde modstandskraft – egenskaber som staten gerne ville fremme. Skakspillere – især stormestre – fik enorm respekt og blev hyldet af både staten og befolkningen. Det var først i 1972 at USA fik overtaget i skak, da Bobby Fischer, et ungt amerikansk geni, udfordrede og besejrede den sovjetiske verdensmester, Boris Spasskij. Det var helt klart for alle der så den legendariske kamp, som fandt sted i Reykjavik i 1972, at den handlede om mere end bare skak. For amerikanerne handlede det om, at østeuropæerne ikke længere var dominerende inden for skakken, og de kunne derfor ikke længere påstå, at deres overlegenhed i skak beviste, at deres politiske system var det bedste. Selvom en sovjetisk stormester genvandt verdensmesterskabet få år senere, var det sovjetiske hegemoni i skak brudt, og amerikanerne hylkede det som en ideologisk sejr.

I 1989 brød det sovjetiske styre i Østeuropa sammen, og Sovjetunionen gik i opløsning to år senere. Det bipolar system, som havde domineret hele verden i ca. 45 år, endte, uden at det nogensinde kom til militær konfrontation mellem de to stormagter. Den kolde krig havde dog indtil da stor indflydelse på almindelige mennesker i hele verden, der ofte levede i konstant frygt for en atomkrig. Den kulturelle kolde krig kunne imidlertid også opleves som et positivt indslag i hverdagen, idet den betød, at almindelige mennesker rundt om i verden så kunstnere og kunstneriske bedrifter i verdensklasse. Selvom de var ideologiske repræsentanter, var balletdansere og skakspillere det mest fredelige våben, der blev brugt i den bipolar konflikt.

ANTHEM
Philip Jarmelid

Anden akt

THE GOLDEN BANGKOK Instrumental ONE NIGHT IN BANGKOK

Et år senere skal afhopperen Anatoly forsvare sin titel mod en ny sovjetisk udfordrer, Leonid Viigand, i Bangkok. Frederick er nu ansat hos Walter ved det amerikanske TV-selskab og er i Bangkok for at kommentere kampen. Frederick, og nogle turister han har mødt i Bangkok, ankommer til Hotel Oriental midt under velkomstceremonien.

ONE MORE OPPONENT

Florence er med som Anatolys sekundant og kæreste. De snakker om modstanderen Viigand, og om hvilken rolle Frederick kan komme til at spille. Samtidig skal de forholde sig til russernes planer om at bringe Anatolys kone, Svetlana, til Bangkok.

YOU AND I

Selvom de møder masser af modstand, håber Florence og Anatoly begge på, at de har en fremtid sammen.

THE SOVIET MACHINE

Molokov og den russiske delegation har aflyttet Florence og Anatoly. Molokov er sikker på at hans plan med at få Svetlana til Bangkok, vil koste Anatoly problemer. Når Anatoly ikke kan koncentrere sig udelukkende om skakspillet, vil Viigand have lettere ved at vinde. Så Sovjetunionen kan få en verdensmester nationen kan være stolt af. Molokov informerer Walter om at Florences far er i live. Tv-selskabet kan bruge denne information i et planlagt interview med Anatoly. Walter får en god historie og Molokov opnår uro i Anatolys lejr.

INTERVIEW

Anatoly møder op til interviewet og opdager, at det er Frederick, der leder det. Anatoly når ikke at protestere for live-optagelsen er i gang. Frederick stiller indiskrete spørgsmål om Florence og da han viser en videooptagelse af Svetlana, der appellerer til sin mand om at vende hjem, går Anatoly i vrede.

SOMEONE ELSE'S STORY

Svetlana ankommer til Hotel Oriental og opdager at der ikke er nogen til at møde hende. Hun indser at hun er havnet i en umulig situation.

THE DEAL

Alle spilles ud mod alle. Molokov og Walter prøver med alle midler at styre spillets udfald. Molokov forsøger, gennem Svetlana, at få Anatoly til at tabe med vilje. Walter fortæller Florence, at hendes far er i live og at Molokov har lovet, at hvis Florence kan presse Anatoly til at tabe, kan hendes far forlade Sovjetunionen. Walter beder også Frederick om, at overtale Anatoly til at tabe, så de kan få Florences far ud. Anatoly modstår alles pres.

I KNOW HIM SO WELL

Florence og Svetlana om forholdet til Anatoly – og om erkendelsen af, at man i sidste ende kun kan stole på sig selv.

TALKING CHESS

Anatoly og Frederick mødes i lobbyen. Frederick ender med at give Anatoly nogle gode råd til, hvordan han kan vinde over Viigand.

ENDGAME

Det afgørende spil i turneringen begynder. Anatoly vinder den prestigefyldte kamp, efter at han har indset at han må gå sin egen vej.

YOU AND I

Florence og Anatoly forstår omfanget af virkelighedens grusomme spil.

THE STORY OF CHESS

Ensemblet fortæller historien bag skakspillet.

YOU AND I, REPRISE

Florence og Anatoly mødes en sidste gang. Kærligheden mellem dem er uforandret, men de skilles og søger fremtiden hver for sig.

WALTER AND FLORENCE

Walter meddeler Florence, at man ikke kan være sikker på, at hendes far er i live.

EPILOG

Florence er alene tilbage, på egne ben.

ONE NIGHT IN BANGKOK

Nadia Barbara Abrahamsen · Robbie Scotcher

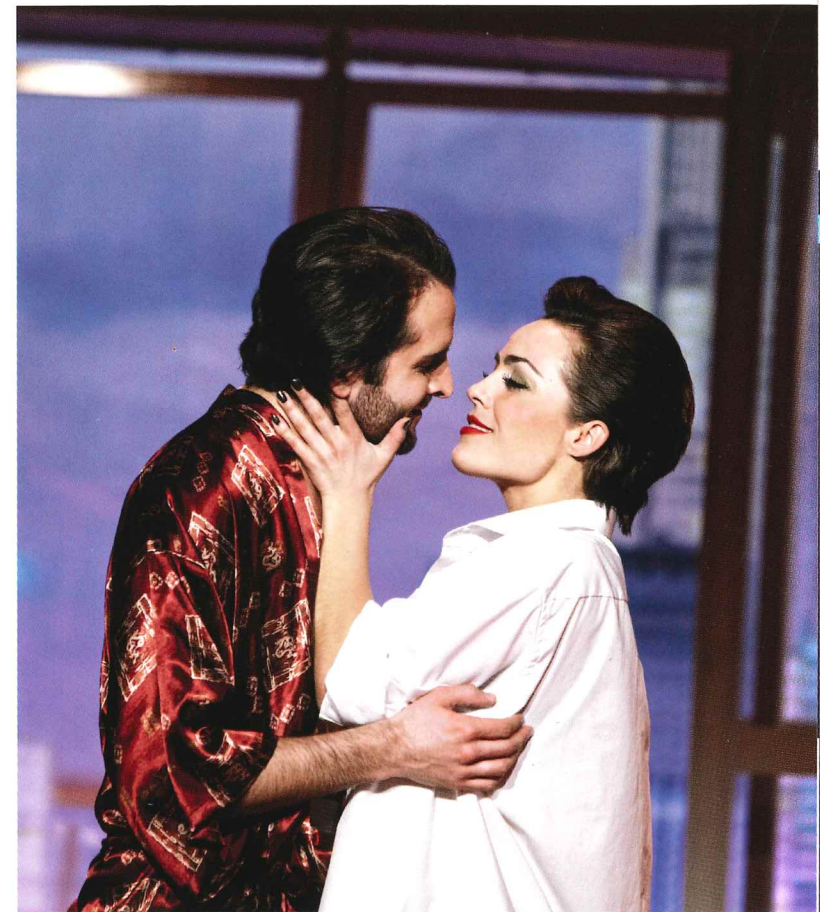
Sonny Enell
Jonas Malmström

ONE MORE OPPONENT
Philip Jalmelid
Maria Lucia Heiberg Rosenberg
Jonas Malmström

Philip Jalmelid
Maria Lucia Heiberg Rosenberg

THE SOVIET MACHINE
 Emil Schillén
 Sonny Enell
 Jacob Madsen Kvols
 Frederik Ømann
 Fredrik Widstrand
 Jesper Dupont

Jonas Malmström
 Philip Jalmelid

James Graeme
Jacob Madsen Kvols

Signe Kærup Hjort

SOMEONE ELSE'S STORY
Signe Kærup Hjort
Philip Jalmelid

Jacob Madsen Kvols

Philip Jalmelid

ENDGAME
Philip Jalmelid

YOU AND I
Philip Jalmelid
Maria Lucia Heiberg Rosenberg

Maria Lucia Heiberg Rosenberg debuterede som hovedrollen Belle i Det Ny Teaters opsætning af *Beauty and the Beast* i 2005. Siden har Maria Lucia haft en lang række hovedroller i mange musicals landet over, bl.a. *West Side Story* og *Elsk Mig i Nat* på Østre Gasværk Teater, *The Wild Party* på Gladsaxe Teater, *Les Misérables* og *Wicked* på Det Ny Teater og senest *Sugar* på Folketeatret. Maria Lucia har lagt stemme til adskillige tegnefilm samt udgivet eget album i 2004, efter hun vandt Popstars på TV2 i 2003. Hun har desuden haft en fremtrædende rolle i TV2s store satsning *Store Drømme*. Sidste år modtog hun Reumertprisen som Årets Sanger for hendes præstation i *Wicked*.

Philip Jalmelid kommer fra Gotland i Sverige og har blandt andet spillet Tony i *West Side Story* på Norrlandsoperan og Marius i *Les Misérables* på Malmö Opera. Han har også medvirket i *Hair* på Stockholms Stadsteater, *Jesus Christ Superstar* på Malmö Opera og *Sunset Boulevard* på Värmlands Opera. Philip Jalmelid er uddannet på Scen & Operahögskolan i Göteborg. I efteråret 2012 spiller han igen Anatoly i *Chess* men denne gang på GöteborgsOperan.

Jonas Malmsjö har været en del af det faste skuespillerensemble på Dramaten i Stockholm siden 1992. Hans roller omfatter blandt andet Hamlet i *Hamlet* (instr. Staffan Waldemar Holm), Jim Tyrone i *Lang dags rejse mod nat* (instr. Stefan Larsson), Edmund i *King Lear* (instr. Stefan Larsson), Digteren i *Et Drømmespil* (instr. Mats Ek) og hovedrollerne i Ingmar Bergmans to sidste teateropsætninger: Studenten i *Spøgelsessonaten* og Oswald i *Gengangere*. I Svensk radioteater har han blandt andet spillet fire hovedroller i Ingmar Bergman produktioner. På film og tv har han medvirket i over 30 roller. Jonas Malmsjö har også lagt stemme til Æsel i den svenske version af tegnefilmen *Shrek*.

Signe Kærup Hjort er uddannet skuespiller fra Statens Teaterskole i 2010. Signe Kærup Hjort er desuden bachelior fra Det Jyske Musikkonservatorium med rytmisk sang som hovedfag. I 2010 medvirkede hun i afgangsforestillingen *Farlige forbindelser* på Statens Teaterskole, *Lang dags rejse mod nat* på Folketeatret og *Gøngehøvdingen* på Frilandsmuseet. I 2011 medvirkede hun i *Far skal dø* på Husets Teater, spillede Ophelia i *Hamlet* og var med i *Teaterkoncert med sange af Leonard Cohen* på Aarhus Teater. Signe Kærup Hjort er komponist, tekstforfatter og forsanger i musikteatergruppen Født uden Filter. Hun har lavet radioteater, lagt stemme til adskillige tegnefilm, og 'snydt' danskerne i TV-programmet *Snydt igen*.

Jacob Madsen Kvols er uddannet fra Skuespillerskolen ved Aarhus Teater i 2007. Han har, siden han afsluttede sin uddannelse, været tilknyttet Aarhus Teaters ensemble og har spillet med i blandt andet *Sylfiden*, *Teaterkoncerterne Beach Boys* og *Bob Dylan*, *Slottet*, *Noras Sønner*, *Antichrist* og *Kasimir* og *Karoline*. Senest har Jacob Madsen Kvols spillet rollen som Jonatan i *Brødrene Løvehjerte*. På tv har Jacob Madsen Kvols medvirket i *Frank Molinos Forunderlige Verden* (2007) på DR2 og *Flemmings Helte* (2008) på DR1.

Robbie Scotcher er uddannet på London School of Musical Theatre. Hans seneste optræden var i Stephen Sondheims *Roadshow* på Menier Chocolate Factory. Robbie Scotcher har tidligere spillet Sky i *Guys and Dolls* i Ipswich og på turné, Fortælleren i *Blood Brothers*, Aragorn i *Ringenes Herre Theatre Royal*, Drury Lane. Desuden har han medvirket i *Footloose*, *On the Twentieth Century*, *The Far Pavillions*, *Children of Eden*, *Soho Cindres*, *Miss Saigon*, *Anything Goes*, *16 Gobs*, *Newsrevue* i West End i London og på turneer.

James Graeme er uddannet fra the Royal Manchester College of Music og har en omfattende karriere i Londons musicalmiljø: titelrollen i Lloyd-Webbers *Phantom of the Opera* og Bernsteins *Candide*, Pontius Pilatus i *Jesus Christ Superstar*, Deutoronomy i *Cats* og betydelige roller i *Whistle Down The Wind*, *Romeo & Juliet*, *Chicago*, *Company*, *South Pacific*, *Aspects of Love* og mange flere. James Graeme har netop afsluttet et halvt års turné i Storbritannien og Canada med den internationalt prisvindende *Chess*-produktion. Han har optrådt ved flere medietransmitterede koncerter og shows i Storbritannien, og har turneret adskillige gange i Europa og USA.

Jesper Dupont er uddannet fra Skuespillerskolen ved Aarhus Teater i 2010. Jesper Dupont debuterede på Aarhus Teater i forestillingen *Engel* og har i denne sæson også medvirket i *Kasimir* og *Karoline*. Desuden har Jesper Dupont haft roller på Det Kongelige Teater, Odense Internationale Musikteater og senest på Teatret Svalegangen i forestillingen *Besættelse*. Jesper Dupont udgav i 2010 sit debutalbum *Fly High*, med 13 af sine egne jazznumre. Jesper Dupont har desuden lagt stemme til diverse tegnefilm, reklamer og tv-programmer

Ashok Peter Pramanik er uddannet skuespiller fra Skuespillerskolen ved Aarhus Teater i 2009. Ashok Peter Pramanik har siden været ansat i teatrets ensemble, hvor han debuterede i *Det gyldne kompas II* i 2009. Han har derudover medvirket i *Mesteren og Margarita*, *Teaterkoncert Bob Dylan* (Både på Aarhus Teater i 2010 og på Østre Gasværk i 2011), *Fanny og Alexander* samt *Pinocchio* i 2010. I indøværende sæson har han medvirket i *Hamlet*, *Brødrene Løvehjerte* og nu *Chess*.

Frederik Ømann er uddannet skuespiller fra Skuespillerskolen ved Aarhus Teater i 2010. Frederik Ømann har bl.a. medvirket i *Peter Pan* på Det Ny Teater og i *Junglebogen* på Nørrebro Teater. På Aarhus Teater har Frederik Ømann bl.a. spillet med i *Sweeney Todd*, *Hamlet* og *Jeppe på Bjerget*. I efteråret 2011 spillede Frederik Ømann Tvebak i *Brødrene Løvehjerte*. Frederik Ømann har desuden komponeret al musikken til *Brødrene Løvehjerte* og afgangsprojektet *Human Pacman* på Det Ny Teater/Aarhus Teater.

Sandra Elsfors er uddannet fra Det Danske Musicalakademi 2010. Hun har blandt andet medvirket i *Sound of Music*, *Beatsville* og *The Drowsy Chaperone* på Fredericia Teater. Derudover har hun spillet med i *Guys and Dolls* på Aalborg Teater, *Sweeney Todd* på Aarhus Teater og *Sunset Boulevard* på Nørregade Teatret i Maribo. Senest kunne Sandra Elsfors opleves som Queen Anne i *De Tre Musketerer* på Fredericia Teater. Sandra Elsfors har endvidere været solist ved forskellige koncertoptrædere.

Karin Nordly-Holst færdiguddannes i slutningen af juni 2012 fra Det Danske Musicalakademi. Karin Nordly-Holst har tidligere medvirket i Fredericia Teaters opsætning af *Cabaret* og Karin Nordly-Holst stod, for første gang på den professionelle scene, da hun som kun 19-årig spillede rollen som Kelsi Nielson i Disney's *High School Musical* på Fredericia Teater i 2008.

Maria Wichmann bliver denne sommer uddannet musicalperformer fra det Danske Musicalakademi. I 2010 medvirkede hun i Fredericia Teaters opsætning af *Cabaret*. Fra September skal Maria Wichmann medvirke i Malmö Operaens opsætning af *Evita*.

Anna Vaupel er uddannet musicalperformer fra The Advanced Performers Studio i London og har studeret klassisk sang hos sangcoach Ian Adam i 7 år. Hun har desuden en bachelorgrad i Drama og Teatervidenskab fra Goldsmiths College, University of London (2005). Anna Vaupel har medvirket i mange musicals og operetter i London - senest i den Olivier prisbelønnede *La Bohème* på The Kings Head Theatre. Hun har også spillet hovedrollen i *ABBA MANIA* og *Den Glade Enke*, og sunget i eget pop-opera band. I 2011 vendte hun tilbage til Danmark for at medvirke i Disney's *Den Lille Havfrue* på Black Box Teater i Holstebro og i *SUGAR* på Folketeatret.

Louisa Lyne er uddannet ved Balletakademiet i Göteborg samt på Mountview Academy of Theatre Arts i London. Siden 2005 har hun blandt andet medvirket i opsætninger som *A Chorus Line*, *London the Musical*, *Moby Dick*, *Sweet Charity* og *Blow The Bubble* i hendes hjemland Sverige. De seneste to år har hun spillet med i børnemusicalen *Vännerna i Kungaskogen*. Louisa Lyne har desuden en karriere som klezmersanger og turnerer flittigt med Louisa Lyne & Di Yiddishe Kapelye. Til efteråret udkommer hun med sit første album.

Anne Mette Roest afslutter til sommer sin uddannelse som musicalperformer fra Det Danske Musicalakademi. Hun var med i Fredericia Teaters opsætning af *Cabaret* i 2010. Anne Mette Roest har desuden optrådt på Roskilde Festival 2006 med bandet Lisa Vegas. Ved siden af Anne Mettes Roests engagement på musicalscenen komponerer hun egen musik.

Markus Virta er svensk freelance skuespiller og instruktør. Som skuespiller har han medvirket i blandt andet *The Wizard of Oz* på Borås Stadsteater, *My Fair Lady* Musikhuset Aarhus, *La Cage aux Folles* på Svenska Teatern i Helsinki, *Hair* på Sveriges-turné, *Les Misérables* på Åbo Svenska Teater og *I Love You, You're Perfect, Now Change* på Sveriges-turné. Markus arbejder i øjeblikket også på Åbo Svenska Teater som instruktør, scenograf og manuskriptforfatter på Astrid Lindgrens *Rasmus På Luffen*.

Kattis Trollregn er uddannet musicalartist på Balletakademiet i Göteborg. Chess bliver hendes tredje produktion i Aarhus, hvor hun fik sin professionelle debut i *Les Miserables* i Musikhuset Aarhus 2003, hvor hun også medvirkede i *My Fair Lady* i 2006, og senest i *West Side Story* på Norrlandsoperan, *Sunset Boulevard* på Göteborgsoperan samt i Markus Virtas workshopversion af *Parade*. Udover musicals arbejder Kattis Trollregn med sang og show i andre former blandt andet i duoen Coverettes. Hun driver desuden sit eget firma, Trollregn Scen&Produktion.

Sonny Enell er uddannet musicalperformer fra Balletakademiet i Göteborg i 2011 og har siden blandt andet medvirket i *Les Miserables* på Malmö Operaen. Under sin uddannelse var Sonny Enell solist i forestillingen *Songs for a new world* med Staffan Aspegren som instruktør. Tidligere har Sonny Enell også spillet med i flere Astrid Lindgren forestillinger i Göteborg og Falkenberg i Sverige, såsom *Pippi Langstrømpe*, *Madicken på Junibacken* og *Ronja Røverdatter*. Chess er Sonny Enells første musical i Danmark.

Fredrik Widstrand er uddannet på Performing Arts School i 2010. Siden har han gennem to sæsoner været solist på luksurfærgen AIDA Cruises og medvirket i Dinner Shows i Sverige. Hans debut på en stor scene var i 2000, hvor han medvirkede i *Carmen* på Göteborgs-Operan. Herudover har han også medvirket i diverse musicalshows og børneteaterforestillinger samt været korsanger i underholdningsprogrammer på tv.

Emil Schillén er uddannet fra Balletakademiets musicallinje i Göteborg i 2011. De seneste år har Emil Schillén blandt andet medvirket i Sverigespremiererne på *I Love You Because*, *The Wild Party* og *Sånger Till En Ny Värld*. Parallelt med sin uddannelse medvirkende han desuden i GöteborgsOperans Festkväll samt som danser i svenske tv-produktioner, som *Idol 2010* og *ESC Junior*. Af øvrige produktioner kan nævnes *Ronja Røverdatter* på Vaxholms Kastell samt koncerten *A Tribute To Queen* på turné på Göteborg-egnen. Senest har Emil Schillén medvirket i succesmusicalen *Les Misérables* på Åbo Svenska Teater.

Tore Norrby er uddannet performer og stemmepædagog fra Högskolan för Scen och Musik ved Göteborgs Universitet med afgangsproduktionen *Hello Again*. Tore Norrby er en af grundlæggerne af den svenske musikteatertrup genialteatern. Han har tidligere medvirket som baroksolist i Utomjordiska og Göteborg Baroque og som musiker har han arbejdet ved Göteborgs Stadsteater, hvor han bl.a. har komponeret musik til Shakespeares *Trettondagsafton*. Senest har Tore medvirket i *Les Misérables* ved Åbo Svenska Teater.

Nadia Abrahamsen er uddannet fra Performing Arts School i Göteborg i 2009 og på Broadway Dance Center i New York. Hun har taget sanglektioner ved Darin Adams, hvor hun blandt andet har performeret på Carnegie Hall på Japan Day. Nadia Abrahamsen har medvirket i *Mamma Mia* i København og i *West Side Story* på GöteborgOperan og nu Chess. Hun har været korsanger for Sissel Kyrkjebø, Amy Diamond og Markoolio på Eldsjalsgalan i 2009.

Thomas Høj er uddannet fra Det Danske Musicalakademi 2005 og har siden spillet en lang række musicalroller, heriblandt Anatoly i *Chess* for Musical Danmark. Derudover har han medvirket *Jesus Christ Superstar* på Herning Kongrescenter, *Miss Saigon* på Musikteatret Holstebro i 2010, *Teaterkoncerten Firserne* 2008 for Musical Danmark, *Lyset over Skagen*, *Nyt Dansk Musikteater*, *Mød mig på Cassiopeia* på Nørrebro Teater, *Atlantis* for Musikteatret Vejle / Musikhuset Aarhus og *Sommer i Tyrol* på Nørrebro Teater i 2005. Har endvidere været solist i Christan Baltzers Orkester.

STAFFAN ASPEGREN

Instruktør

Staffan Aspegren regnes som en af Sveriges ledende musical- og operainstruktører. Han arbejdede fra 1985 til 1994 på Stora Teatern i Göteborg, og derefter på GöteborgsOperan, hvis åbningsforestilling han iscenesatte, med direkte tv-transmission på svensk tv. Siden 1997 har han været freelanceinstruktør. Blandt hans produktioner på GöteborgsOperan kan nævnes *Madame Butterfly*, *Carmen*, *West Side Story*, *Macbeth*, *The Sound of Music*, *A Chorus Line*, *Kiss Me Kate* og *Flagermusen*. På Norrlandsoperan har han instrueret *Eugene Onegin*, *Rusalka* og *West Side Story*. Staffan Aspegren er desuden aktiv som underviser på Högskolan för Scen och Musik i Göteborg og på Ballettakademien i Göteborg. Blandt hans internationale opsætninger er *Sweeney Todd*, som han har lavet i fire forskellige versioner. Af andre opsætninger kan nævnes *West Side Story* på operaen i Rom og Massenets *Werther* samt Dvoráks *Rusalka* på Cape Town Opera. Staffan Aspegren har besøgt alle svenske operahuse med opera- og musicalproduktioner. Han har desuden opsat teaterforestillinger som *Amadeus* på Stockholms Stadsteater, *Cooking with Elvis* på Göteborg Stads-teater, *En Skærsommernatsdrøm* på Västerbottens-teatern i Skellefteå og *Full galopp* på Fria Teatern i Högdaalen samt senest en meget opsigtsvækkende version af Shakespeares *Macbeth* på Teater Quilt i Yngsjö. I Danmark har han tidligere instrueret *Opera on Location* for Øresundsoperaen.

MIKKEL RØNNOW

Kapelmester

Mikkel Rønnow er autodidakt dirigent med speciale i musikteater. På Aarhus Teater har Mikkel Rønnow stået i spidsen for musikken til *Sweeney Todd* og *Cabaret*, og tidligere har han produceret og ledet orkestret til tre store musicalturnéer med Stig Rossen, bl.a. *Les Misérables* og *Chess*. I samarbejde med Musikhuset Aarhus producerede han og var kapelmester for en succesrig turné med *Grease*, og med teaterselskabet Pygmalion producerede og dirigerede Mikkel Rønnow en stærkt anmelderrost jubilæumsopsætning af *My Fair Lady* som turnerede i hele Danmark med et hold internationale solister. Mikkel Rønnow har dirigeret mere end 20 musicalopsætninger og et stort antal koncerter og er desuden pianist og coach for musicalsangere i Danmark og udlandet. I studiet er det blevet til otte cd-udgivelser af musicals, herunder den internationalt roste og eneste komplette indspilning af *Chess*. I forbindelse med Aarhus Teaters opsætning af *Chess* udgiver Mikkel Rønnow en ny indspilning med 10 highlights fra forestillingen. Som producent har Mikkel Rønnow stået bag den første "Copenhagen Opera Festival" og har siden 2009 været fastansat som chefproducent på Aarhus Teater. Aarhus Teaters opætning af *Chess* er Mikkel Rønnows fjerde tur på skakbrættet siden han producerede og dirigerede danmarkspremieren i 1995.

ELISABETH ÅSTRÖM

Scenograf og kostumedesigner

Svenske Elisabeth Åström er freelance scenograf og kostumedesigner med over hundrede nordiske og internationale produktioner bag sig inden for teater, opera, dans og musical. De senere år har hun blandt andet skabt scenografi til *Gustav III* på Operan i Stockholm, *Kirsebærhaven* på Borås Stads-teater, *Kat på et varmt bliktag* på Volkstheater i Rostock, *Romeo og Julie* og *Chaplin* på Göteborgs-Operan og senest *Syrer* på Örebro länsteater. *Rusalka* for Norrlandsoperan/Cape Town Opera og *West Side Story* på Norrlandsoperan – de to sidste med Staffan Aspegren som instruktør. Dertil har Elisabeth Åström som billedkunstner bl.a. udstillet på Konstepidemin i Göteborg i 2010-2011.

TERENCE ETHERIDGE

Koreograf

Engelske Terence Etheridge er uddannet i Sydafrika og på Rambert School of Ballet i London. Mens han arbejdede ved London Dance Theatre, var han desuden solist ved Festival Ballet (nu English National Ballet) og senere blev han balletmester for Northern Ballet Theatre. Terence Etheridge har medvirket som danser i en række West End musicals inden han i 1980 blev koreograf og underviser. Han har været rektor for Rambert School of Ballet, kunstnerisk leder af Hong Kong balletten og chef for danselinjen på The Urdang Academy, London. I sin karriere har han koreograferet i Portugal, Island, Sydafrika, Skotland, Sverige, Finland – og nu Danmark. Terence Etheridge har tidligere lavet 15 produktioner med Staffan Aspegren i Sverige og Sydafrika.

NIKLAS ELFVENGREN

Lysdesigner

Niklas Elfvingren arbejder som selv-lært freelance lysdesigner på musicals, teater, opera og dans. Han har frem for alt arbejdet i Sverige, men også internationalt. Han har arbejdet som belysningsmester og lysdesigner på GöteborgsOperan siden 2000. Her har han blandt andet lavet lysdesign til musicals som *Sweeney Todd* (instruktør: Staffan Aspegren) og *Romeo & Julia* (Scenografi: Elisabeth Åström). Han har desuden lavet lysdesign til mange koncertprojekter på GöteborgsOperan, Göteborg Konserthus og Göteborgs Musikhögskola. Af tidligere lysdesigner uden for Sverige kan blandt andet nævnes danseforestillingen *Digital Secrets* på Det Kongelige Teater i København i 2003, samt *Arabella* på Operaen i Frankfurt 2009.

CHESS

THE MUSICAL
BENNY ANDERSSON / TIM RICE / BJÖRN ULVAEUS

Isenesættelse
STAFFAN ASPEGREN
Kapelmester
MIKKEL RØNNOW
Scenografi og kostumedesign
ELISABETH ÅSTRÖM
Koreografi
TERENCE ETHERIDGE
Originale orkesterarrangementer
ANDERS ELJAS
Re-orkestreret for Aarhus Teater af
MIKKEL RØNNOW
Lysdesign
NIKLAS ELFVENGREN
Lyddesign
CASPAR RAVN
Vocal coach
HELLE HANSEN
Instruktørassistent
CAISA-STINA FORSBERG
Koreografiassistent/dance captain
NADIA BARBARA ABRAHAMSEN

Anatoly Sergievski
PHILIP JALMELID
Florence Vassy
MARIA LUCIA HEIBERG ROSENBERG
Frederick Trumper
JONAS MALMSJÖ
Dommer (The Arbiter)
ROBBIE SCOTCHER
Alexander Molokov
JACOB MADSEN KVOLS
Svetlana Sergievskaja
SIGNE KÆRUP HJORT
Walter de Courcey
JAMES GRAEME
Anatoly Sergievski (alternant)
THOMAS HØJ

Chefreceptionist, Merano
Signe Kærup Hjort
Fredericks sekundant
Jesper Dupont
Anatolys sekundant
Sonny Enell
Borgmester i Merano
Tore Norrby
Global TV reporter
Markus Virta
Ansatte ved den amerikanske ambassade
Emil Schillén
Ashok Peter Pramanik
Frederik Ømann
Fredrik Widstrand
Viigand – russisk skakspiller
Markus Virta
Rengøringsdamer, Merano and Bangkok
Nadia Barbara Abrahamsen
Louisa Lyne
Bartender, Bangkok
Ashok Peter Pramanik
Chefreceptionist, Bangkok
Tore Norrby
Thai dansere
Nadia Barbara Abrahamsen
Robbie Scotcher
Hotel personale
Pia Jensen
Jacob Rosenberg
Kristian Havmand Andreassen
Jesper Goosman
Ole Gade Olesen
Karin Grouleff
Alex Sørensen

Ensemble
Nadia Barbara Abrahamsen
Jesper Dupont
Sandra Elsfort
Sonny Enell
Ashok Peter Pramanik

Louisa Lyne
Karin Nordly-Holst*
Tore Norrby
Emil Schillén
Anne Mette Roest*
Kattis Trollregn
Anna Vaupel
Markus Virta
Maria Wichmann*/
Christine Holman
Fredrik Widstrand
Frederik Ømann
Drege
Sebastian Glinjui/
Rasmus Jensen

* elev i scenetjeneste fra Det Danske Musicalakademi

UNDERSTUDIES
Florence Vassy
Sandra Elsfort
Frederick Trumper
Ashok Peter Pramanik
Alexander Molokov
Tore Norrby
Svetlana Sergievskaja
Kattis Trollregn
Walter de Courcey
Jesper Dupont
The Arbiter
Fredrik Widstrand

ORKESTER
Karolina Leedo
fløjte/piccolo
Peter Halaburt
obo/engelsk horn
Florian Navarro
klarinet/basklarinet/baritonsax
Susanne Skov
horn
Jan Lynggaard Sørensen
trompet/flugelhorn

Henrik Resen
trombone/bastrombone
Kathryn Templeman
1. violin/koncertmester
Sophia Larsdottir
2. violin
Jon Anderskou
cello
Allan Dahl Hansen
1. keyboard
Edi Premate
2. keyboard
Karen Bach
3. keyboard
Jens Kokholm
el-guitar
Kim Mikkelsen
kontrabas/el-bas
Lars Daugaard
trommer/el-trommer
Henrik Svenning
slagtøj: pauker, klokkespil m.v.

PRODUKTIONSTEAM
Producent
Lars Søgaard
Turnéleder
Kim Mosfelt
Dramaturg
Hanne Lund Joensen
Forestillingsleder
Louise Münzberger
Regissør
Pia Jensen
Markedsføring
Simon Fernando
Lysansvarlig
Anders Tinggaard
Scenen
Karin Grouleff
Jacob Rosenberg

Malersal
Ruth Grønberg
Rekvisitør
Ditte Marie Winther
Skræddersal
Bente Bilde
Frisør
Kira Stochholm Exe

Microport/monitormand
Mads Birkebæk
Repetitører
Allan Dahl
Edi Premate
Keyboardprogrammering
Edi Premate
Afvikling lys
Anders Tinggaard
Afvikling lyd
Caspar Ravn

Videoansvarlig
Kresten Bak Østergaard
Følgespot
Martin Møller Nilsen
Theresa Hedelund
Nanna Rudfeld
Rikke Velling Dueholm
Videoproduktion
Picturewise
Afvikling scene
Jacob Rosenberg
Kristian Havmand Andreassen
Jesper Goosman
Ole Gade Olesen
Karin Grouleff
Alex Sørensen

Afvikling sminke/mask
Signe Herlevsen
Vibeke Prip
Rikke Kjær Jensen
Annie Brandt Høyer
Kira Stochholm Exe
Jenni Koch

Påklædere
Janne Boisen
Kristine Barker
Majken Bang Madsen
Tina Kirstine Larsen

Forlag
Robert Fox Ltd.
Programredaktion
Hanne Lund Joensen
Agnete Krogh
Foto fra afsluttende prøver
Rasmus Baaner
Program layout
Jørn Moesgård as
Tryk
EJ Graphic

Premiere
Aarhus Teater 30. marts 2012

Forestillingens varighed
Ca. 2 timer og 45 min. inkl. pause

Tak til **Kristian Dreier**
[LITE]COM

Tak til
Tatiana Joensen
Rósa Magnúsdóttir

Original Artwork Designed by
Dewynters Limited of London

Forestillingssponsor
VILHELM KIERS FOND

HOVEDSPONSOR
SPAREKASSEN KRONJYLLAND
www.sparkron.dk

MEDIEPARTNER
Jyllands-Posten
www.jp.dk

EVENTPARTNERE
Søren Jensen
Rådgivende Ingeniørfirma
www.sj.dk

www.agffodbold.dk

www.aarhusteater.dk
er udarbejdet af Heyday og ITIDE i Ajour CMS

MINISTERIET
Kulturministeriet støtter Aarhus Teater

AARHUS TEATERS SAMARBEJDSPARTNERE
Arkitektfirmaet C.F. Møller A/S
AFA JCDecaux as
A/S Panda
Bravida Danmark A/S
Danske Bank
DEFCO A/S
EJ Graphic A/S
Ejendomsselskabet Erik Dalsgaard ApS
EL:CON
Handelsbanken
Harboe Skilte A/S
Heyday ApS
Holst, Advokater
Hustømterne A/S
Itide A/S
Jyske Bank
Jørn Moesgård as
KPMG
LETT advokatfirma
Lindpro
Malmester Erik Dalsgaard A/S
Mangaard Travel Group
Mediehus Aarhus
Nordea
Nykredit
PwC
Schouw & Co.
Spar Nord Bank
Stark
Stibo a/s
Aarhus havn
Aarhus Oliefabriks Fond for Almene Formål